

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

7 ЖИЛД, 6 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 7, НОМЕР 6

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 7, ISSUE 6

ТОШКЕНТ-2024

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА | INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

№6 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2024-6>

Бош муҳаррир:

Тўхтасинов Илҳом

п.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Бош муҳаррир ўринбосари:

Главный редактор:

Тўхтасинов Илҳом

д.п.н., профессор (Ўзбекистон)

Заместитель главного редактора:

Editor in Chief:

Tuhtasinov Ilhom

DSc. Professor (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умарўгли

ф.ф.д., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

ф.ф.д., профессор (Озарбайжон)

Бокиева Гуландом

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

ф.ф.д., профессор (Татаристон)

Махмудов Низомиддин

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

ф.ф.д., профессор (Россия)

Жўраев Маматкул

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт

Мичиган университети (АҚШ)

Умархўжаев Мухтор

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Болтабоев Ҳамидулла

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Дўстмухаммедов Хуршид

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

ф.ф.д. (Грузия)

Туробов Бекпулат

масъул котиб, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умар оглы

д.ф.н., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Бакиева Гуландом

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

д.ф.н., профессор (Татарстан)

Махмудов Низомиддин

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

д.ф.н., профессор (Россия)

Джураев Маматкул

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахыммамед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Джеймс Форт

Университет Мичигана (США)

Умархаджаев Мухтар

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Балтабаев Ҳамидулла

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Дустмухаммедов Хуршид

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

д.ф.н. (Грузия)

Туробов Бекпулат

отв. секретарь, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

EDITORIAL BOARD

Bakhtiyor Nazarov

academician. (Uzbekistan)

Yakub Umarogli

Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)

Almaz Ulvi Binnatova

Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)

Bakieva Gulandom

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Minnulin Kim

Doc. of philol. scien., prof. (Tatarstan)

Mahmudov Nizomiddin

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kerimov Ismail

Doc. of philol. scien., prof. (Russia)

Juraev Mamatkul

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kurenov Rakhimmamed

Ph.D. Ass. Prof. (Turkmenistan)

Christopher James Fort

University of Michigan (USA)

Umarkhodjaev Mukhtar

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Mirzaev Ibodulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Boltaboev Hamidulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dustmuhammedov Khurshid

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Lixodzievsky A.S.

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Siddiqova Iroda

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shiukashvili Tamar

Doc. of philol. scien. (Georgia)

Turobov Bekpulat

PhD Ass. prof. Senior Secretary
(Uzbekistan)

PageMaker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

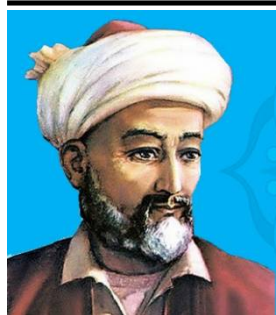
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

1. Rashidova Manzura Bakhtiyorovna THE INFLUENCE OF CONFUCIAN TRADITIONS ON THE KOREAN LANGUAGE.....	5
2. Alisher Rustamov Abduhakimovich A SYSTEM OF EXERCISES AND TASKS FOR THE DEVELOPMENT OF WRITTEN SPEECH SKILLS OF HIGH SCHOOL STUDENTS THROUGH PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS.....	10
3. Ziyayeva Kamola Ziyaiddinovna THE LINGUISTIC AND CULTURAL DIMENSIONS OF HUMOUR: A STUDY OF SPEECH GENRES AND THEIR ROLE IN COMMUNICATIN.....	15
4. Davlatova Xulkaroy Uktamovna, Botiova Valida Shuhrat qizi SPECIFIC ASPECTS OF SPEECH COMMUNICATION AND INTERNET COMMUNICATION.....	19
5. Jo‘raqulova Mushtariy O‘ZBEK TILI PARALLEL KORPUSINING LINGVISTIK TA‘MINOTI.....	24
6. Pardayeva Iroda Mamayunusovna ALISHER NAVOIY IJODIDA AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR TASVIRI.....	29
7. Aliyeva Zebo Akram qizi MIRATIVLIK KATEGORIYASI GRAMMATIK KO‘RSATKICH SIFATIDA.....	35
8. Mirzayev Shukurullo Abduqodir o‘g‘li TOPIK II 53- YOZISH SAVOL TURLARI VA YOZISH USULLARI.....	41
9. Bayonkhanova Iroda Furkatovna KOREYS TILINI O‘RGANISHDA MAQOLLARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.....	47
10. Hasanov Suhrob Shavkat ugli SYMBOLS AND ALLEGORIES IN THE PROSE OF ISAJON SULTAN.....	53
11. Улаш Нематович Бобоев МОДЕЛЬ СТРАТЕГИЙ ПЕРЕВОДА НА РУССКИЙ ЯЗЫК ШОК-ТЕЙМЕНТА В СМИ УЗБЕКИСТАНА И ФРАНЦИИ.....	60
12. Sadriddinzoda Safiya Shaxobiddinovna AMPHIBOLOGY IN ENGLISH RELIGIOUS LEXICOLOGY.....	65
13. Eshimova Sharofat Kenjaboyevna SINESTEZIYA - METAFORANING BIR TURI SIFATIDA.....	70
14. Umirzoqova Oynisa THE COMPARATIVE ANALYSIS OF THE TEMPORAL CATEGORY IN UZBEK AND ENGLISH LANGUAGES.....	76
15. Alibekova Dilrabo Abdiraimovna COHISION OF NATURALISM, OPTIMISM AND REALISIM IN THE WORKS OF HECTOR MALOT AND THEODOR DREISER.....	83
16. Gulirukhsor Ruzikulova Gofur kizi A COMPARATIVE ANALYSIS OF FACE-RELATED IDIOMS IN ENGLISH AND UZBEK.....	88
17. Xalimova Firuza Rustamovna MATN DOIRASIDA BADIY KONSEPTNING SHAKLLANISHI.....	96
18. Xamidova Dilorom Olimjonovna LUQMON BO‘RIXONNING “JAZIRAMADAGI ODAMLAR” ROMANIDA BADIY TILNING IFODALANISHI.....	102

19. Xaydarova Nigora Tuxtasunovna AYOL VA ERKAKLARNING MUHOQOT USULLARI.....	107
20. Shamshoda Rustamova O'SMIR BOLALAR NUTQIDAGI INNOVATSIYALAR VA ULARNING IFODALANISHI.....	112
21. Karshieva Shokhista Kholikul kizi SYNTAX AND SEMANTICS OF ERGATIVE CONSTRUCTIONS.....	119
22. Musayeva Shaxlo Kudratovna QISSALARDA IKKINCHI JAHON URUSHI DAVRI VOQEALARI TASVIRINING QIYOSIY TAHLILI. (Nosir Fozilov asarlari misolida).....	125
23. N.J.Sulaymanova IJOBIY BAHO PRAGMATIK MAZMUNINI IFODALOVCHI NUTQIY AKTLAR.....	131
24. Azimbayeva Nargiza Tuxtamuradovna O'ZBEK VA FORS TILLARIDA XULQ-ATVORNI IFODALOVCHI LEKSIK KONSTRUKSIYALAR TASNIFI.....	135
25. Yuldasheva Dilnoza Bekmuradovna THE ROLE OF UZBEK AND ENGLISH PHRASEOLOGY IN CROSS-CULTURAL COMMUNICATION.....	139
26. Gulruxsor Xoliyorova TERMINOLOGIK TEZAVURSLARNING LINGVISTIK XOSLANISHI.....	143
27. Alisher Rustamov Abduhakimovich THE HISTORY OF TEACHING AND LEARNING ENGLISH WRITING SKILLS IN UZBEKISTAN (POST-SOVIET STATE). PEDAGOGICAL DIAGNOSTIC APPROACH.....	149
28. Kubaeva Nafisa Alisher qizi UNLOCKING THE POWER OF IDIOMS: HOW FIGURATIVE LANGUAGE ENRICHES COMMUNICATION.....	154
29. Dilafro'z Amonova KOREYS ADABIYOTI TARIXIDA AYOLLAR IJODIYOTI.....	158
30. Obruyeva Gulchexra Xamrokulovna ATOQLI OTLARNING FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR TARKIBIDA APELLATIVIZATSIYAGA UCHRASHI...164	164
31. Esanova Maftuna Bahodirovna YUNON-LOTIN TIBBIYOT ATAMALARINING TARIXI VA ULARNING ZAMONAVIY TIBBIYOTDAGI O'RNI.....	168
32. Azimova Yulduz Baxtiyor qizi AVTOBIOGRAFIK DISKURSNING UMUMIY TAVSIFI.....	173
33. Maxmudova Dilshoda Kurbonbayevna KOMPOZITSION TASHKILLANISH VA PEYZAJ MODIFIKATSIYASI.....	177

ISSN: 2181-9297

www.tadqiqot.uz

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

Maxmudova Dilshoda Kurbonbayevna

Samarqand davlat chet tillari instituti tayanch doktoranti

Email: dilimakhmudova782@gmail.com

KOMPOZITSION TASHKILLANISH VA PEYZAJ MODIFIKATSIYASI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15069236>

ANNOTATSIYA

Maqolada zamonaviy ilmiy tadqiqotlarning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tahlil qilinib, ularning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri atroflicha yoritiladi. Tadqiqot davomida metodologik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar qo'llanilib, ilmiy natijalarga asoslangan muhim xulosalar chiqarilgan. Shuningdek, kompozitsion tashkil etish va peyzaj modifikatsiyasining ilmiy asoslari, ularning amaliy qo'llanilishi ham batafsil tahlil qilingan. Yuqorida takidlanganidek maqolada zamonaviy ilm-fan oldida turgan dolzarb muammolar, ularning yechimlari hamda ushbu yo'nalishda olib borilgan tadqiqot natijalari keng yoritilib, muhim ilmiy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Ilmiy tadqiqot, innovatsiya, metodologiya, texnologik taraqqiyot, nazariy tahlil, amaliy tadqiqot.

Махмудова Дильшода Курбонбаевна

Докторант Самаркандского государственного института иностранных языков

Электронная почта: dilimakhmudova782@gmail.com

КОМПОЗИЦИОННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ И МОДИФИКАЦИЯ ПЕЙЗАЖА

АННОТАЦИЯ

В статье проводится глубокий анализ теоретических и практических аспектов современных научных исследований, раскрывается их влияние на развитие общества. В ходе исследования применены методологические подходы и инновационные технологии, на основе полученных результатов сделаны важные научные выводы. Кроме того, подробно рассматриваются научные основы композиционной организации и модификации пейзажа, а также их практическое применение. В статье освещены актуальные проблемы современной науки, их возможные решения, а также представлены важные научные рекомендации.

Ключевые слова: Научное исследование, инновации, методология, технологический прогресс, теоретический анализ, прикладное исследование.

Makhmudova Dilshoda Kurbanbayevna

Samarkand State Institute of Foreign Languages, PhD student

Email: dilimakhmudova782@gmail.com

COMPOSITIONAL ORGANIZATION AND LANDSCAPE MODIFICATION

ANNOTATION

The article provides an in-depth analysis of the theoretical and practical aspects of modern scientific research, highlighting its impact on societal development. The study employs methodological approaches and innovative technologies, leading to significant scientific conclusions based on the obtained results. Additionally, the scientific foundations of compositional organization and landscape modification, along with their practical applications, are thoroughly examined. The article also explores pressing issues in contemporary science, their possible solutions, and presents important scientific recommendations.

Keywords: Scientific research, innovation, methodology, technological progress, theoretical analysis, applied research.

Kirish

Zamonaviy ilm-fan va texnologiyalar rivojlanishi natijasida tadqiqot olib borishning yangi usullari paydo bo'ldi. Bu maqola muayyan sohada mavjud muammolarni aniqlash va ularni ilmiy asoslangan metodlar yordamida tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, u mavjud nazariy va amaliy yondashuvlarni ko'rib chiqish, ularning samaradorligini baholash va takomillashtirish yo'llarini tavsiya etishga yo'naltirilgan. Maqolaning asosiy maqsadi – tanlangan mavzu doirasida chuqur ilmiy tahlil o'tkazish va yangi natijalarga erishishdan iborat. Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili

Tadqiqotning nazariy asoslarini aniqlash maqsadida ilgari o'rganilgan ilmiy ishlar, maqolalar, monografiyalar va konferensiya materiallari tahlil qilindi. Adabiyotlar sharhida soha bo'yicha ilgari amalga oshirilgan tadqiqotlarning asosiy natijalari va ularning kamchiliklari muhokama qilinadi.

Bu bo'limda mualliflarning tadqiqot natijalari solishtirilib, ularning yutuqlari va cheklovlari baholanadi. Shu bilan birga, mavjud adabiyotlar asosida tadqiqotning yangi yo'nalishlari aniqlanadi va ushbu maqolada olib boriladigan tahlilning o'ziga xos jihatlari belgilab olinadi. Har qanday badiiy asar o'zining kompozitsion ustqurmasiga ega bo'ladi. Buning natijasida syujet voqealanishi tashkillantiriladi. Voqelik o'z-o'zidan yuzaga chiqmaydi. Uning rivojlanish qonuniyatlari mavjud. XX asr o'zbek va ingliz nasrida yuzaga kelgan tafakkurning nechog'li qiziqarli tus olishi Abdulla Qodiriy boshlab bergan an'ana bilan davom etib, joriy kunda Ulug'bek Hamdam kabi ijodkorlarning badiiy olamida bo'y ko'rsatayotgani hech kimga sir emas. insonning mantiq farzandi ekanligini inobatga olsak. Juda ko'p sirlar o'z ifodasini, tasdig'ini topadi. Bugungi kunda yozuvchilar har bir jamiyat a'zosiga individual mezon bilan yondashayotgani quvonarli hodisa. Demak, badiiy asar yozish kayfiyati tug'ma talant va tug'ma iste'dod, ilhom bilan bog'liqligini inobatga olish eng muhim kriteriyalardan biridir.

Badiiy asar bo'sh idishga qiyos qilinadi. Uni o'quvchi o'z qo'lidagi ma'no bilan to'ldiradi. Agar o'quvchi ko'nglida ma'no bo'lmasa, "idish" bo'sh qolaveradi. Shunisi borki, chinakam asar hech qachon to'lmaydigan bir idishdir... Psixik jihatdan rosmona do'xaz azobi his etib yozilgan asarni o'shanday azobga duchor bo'lmagan o'quvchi chin ma'noda his qilmaydi. Bu kabi asarni har bir o'quvchi o'z ko'nglidagi dard-mashaqqatga yarasha his etadi. Har jihatdan bizdan kichkina, past odam yozgan asarni odatda bo'sha asar deb ataymiz. Dunyoni bizdan ko'ra chuqurroq anglagan va bizdan ko'ra ko'proq dard chekkan odamning asarini esa zo'r asar deb tan olamiz. Binobarin, ana shunday dard va iztirob bilan yozilgan asarning umri ham, o'quvchisi ham uzoq hamda ko'p bo'lishini zamonning o'zi isbotlab turibdi. Taniqli yozuvchi Ulug'bek Hamdamning "Vatan haqida qo'shiq" kitobiga jamlangan "Na'matak" mini romani ham tabiatning bir bo'lagi inson va uning zavqu shavqiga asos bo'ladigan bog'dagi – Na'matak haqida. Romanning mini (kichkina) ko'rinishi uchta avlod dunyoqarashidagi badiiy ong va tuyg'uda kechayotgan zalvorli hayot to'g'risida so'z yuritiladi. Romanning zamonga, davrga hamohang alohida mavqei shundan dalolat beradiki, uch avlod o'zining qarashlarida sobit yashaydi. Biri-ikkinchisini to'ldiruvchi – hayot haqiqati o'zinikini to'g'ri deb, biluvchi qahramonlar galeriyasidan iboratligi ayonlashadi.

Mini-roman poetikasida kompozitsion yaxlitlik sintezi. Badiiy asar qonun-qoidasi – kompozitsion butunlikda maromiga yetadi. Fabula va syujet birligi, kompozitsion tashkillanish chegaralaridagi muvofiqlik ana shu jihatlar bilan uyg'unlashgandagina real mohiyat kasb etadi. Prof.I.Yoqubov bu asar haqida o'zining shaxsiy mulohazalarini ifodalar ekan, dunyo tajribasida (**drabll**) qisqa va ixcham asarlarning tobora urchib borayotganini tan olish, uning natijasi o'laroq, siqiq bir muhitda – uchta avlod dunyoqarashidagi o'sish-o'zgarishlarni idroklash tamoyillari har bir masalaning tagiga yetib bormoqlikni inkishof qilishga chorlaydi. Bu haqda olim shunday deydi: “Tanishganimizday, bu asar asosida o'z boshlamasi, rivoji va yakuniga ega bo'lgan tugal voqelik yotadi. U.Hamdam tasvir asnosida inson xarakterining mohiyatini ochib beradi. Roviyo jo'n tavsifchi bo'lmay, asarda konfliktli- rivojaviy xususiyat - dramaga xos jihatlar ustuvorlik qiladi. Roviyo “xolis kuzatuvchi” mavqeida turadi. O'quvchi go'yo hayot sahnasida kechayotgan voqeani tamosha qilgandek bo'ladi. U.Hamdam poetik mahorati shu kundalik voqeadan hayotiy falsafa izlash, azal va abad muammolariga daxldor ramz-timsollar topish, kechinmalarni hikmatga payvand etib, e'tiborimizni inson “men”ligiga qarata olganida namoyon bo'ladi. U syujet liniyasini har bir avlod taqdiridagi kutilmagan burilishlardan olib o'tadi. Na'matak voqeasi – hayotning bir parchasini poetik jonlantiradi. Bir hayotiy holat ichidagi o'sish, uzilish va qayta rivojlanish hollarini ko'rsatadi. Shulardan kelib chiqib, mazkur asar janrini “mini roman” emas, balki zamonaviy novellaning go'zal namunasi deb belgilash maqsadga muvofiqdir.” Darhaqiqat, mini-novella, mini-roman atamallari yuqorida idrok etganimizdek, eksperiment sifatida bo'y ko'rsatayotgan ramziy talqinlarning siqiq bir muhitini jilvalantiradi. Yozuvchi Sh.Xolmirzayev “hikoya yozishda ham o'ziga xos eksperiment” qilib, dialog-hikoya, dialog-novellalarga asos soldi. Qisqa va tutash taqdirlar fonida jamiyat hayotidagi uzil-kesil masalalarga oydinlik kiritishga harakat qildi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu bo'limda tadqiqot uslublari va metodlari batafsil bayon qilinadi. Tadqiqot davomida qo'llanilgan empirik, eksperimental, statistik yoki modellashtirish usullari izohlab beriladi. Shuningdek, ma'lumotlar yig'ish jarayoni, tadqiqot obyekti va subyekti haqida ma'lumot berilib, natijalarni ishonchlilikini ta'minlash usullari muhokama qilinadi.

Tadqiqotning metodik yondashuvi aniq belgilangan bo'lib, u ilmiy asoslangan va takrorlanish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Bu bo'limda, shuningdek, tajriba o'tkazish shartlari, ma'lumotlarni qayta ishlash texnikallari va tahlil qilish usullari bayon etiladi. Asar muqaddimasida quyidagi tanishtiruv sahnasi sodir bo'ladi. Yozuvchi masalaga shu qadar ohista yondoshadiki, hali bu birgina Na'matakning ikki tomonga qanday xos savolu xos javob bo'lgulik chigal voqealarning bolalashiga zamin hozirlaydi:

“Na'matak ikkala dalahovlining qoq o'rtasidagi ajriqzorga aylangan qattiq yerdan o'sib chiqqandi. Butani hech kim atayin ekan emas, u o'z-o'zidan, yo'g'-e, juda-a bunday desak bo'lmas-ov, xuddi sirli taqdir yanglig', qo'shnilarining umr yo'llarida paydo bo'lgandi... Balki odamlar unga ro'baro' kelgandir, kim biladi, deysiz...”

Bo'lib ham, yillar o'tgan sayin ko'kka bo'y cho'zib, ayni damda, chor tomonga tarvaqaylab borar, haybatidan naq daraxt deging keladi. Qo'shnilarining u bilan deyarli ishi yo'q: na yigitning uydagilari va na qizning ota-onasi o'simlikka egalik nigohi bilan qarar, aksincha, har safar kuz kelib, bog'dagi turli-tuman daraxtlarning hosili yig'ib olinganda, birgina shu, – na u va na bu tarafdagi na'matak mevasi terilmay, – qanday bo'lsa, shundayligicha shoxlarida qolardi. Yigit tomon “Nega na'matakni terib olmaysizlar? Ertaga qor tushadi. Uvol bo'ladi-ya!” deya koyinsa, qiz tomon “Nimalar deyapsiz, qo'shniyon? Axir, butaning shoxlari siz tomonga ko'proq egilgan, u shubhasiz, sizniki! Nest-nobud qilmay, darrov uzib olinglar-e” deya kishiga xush yoqadigan erkallik bilan javob berishardi. Xullas, ikki o'rtada na'matak mevalari qo'l urilmayigina qolib ketaverar-qolib ketaverardi...

Ana shu zaylda fasllar bir-birlarini quvlab o'taverishdi-o'taverishdi...”

Voqelik ibtisodia qandaydir ramziy sir yashiringandek. **“Ana shu zaylda fasllar bir-birlarini quvlab o'taverishdi-o'taverishdi...”** jumlasida yozuvchi oldinda hali nihoyatda betartib va bexotirjam bir falokat kutayotganligidan ishora qilayotgandek go'yo. Yozuvchining badiiy mahorati shundaki, muqaddima avvalida tanlangan epigrafga diqqat qilish lozim: **“Qanday ko'z-la**

boqsa, odam olamga, Shunday javob aylar olam odamga”, degan ekan donishlar” epigrafi o‘z zalvori bilan insonning mayl va istaklari qarshisida o‘zini qanday tutishini taqozo etishida ko‘rinadi. Avlodlar o‘tishi va almashinuvi nihoyatda boshqacha aks-sado bermoqda. Bu yerda kompozitsion tashkillanish – syujetda peyzajning roli nihoyatda muhimligini ham asoslaydi. E’tibor bering: kompozitsiya elementlari orasida portret va payzaj moduslari xarakterning nechog‘li yoritilganini ifodalashga xizmat qilsa, syujetning bir-biriga monand falsafiy-psixologik jihatlarini ham shu qadar universal uslubda yuzaga chiqishini kafolatlaydi. Bu yerda umuman ism ko‘rsatilmaydi. Ism ko‘rsatilmagani sababi ham shunda: na‘matak nomi ostiga yashiringan ma‘nili talqinlar inson psixologiyasidagi yakrang savollarga (millatlar va irqalar) o‘rtasidagi ziddiyatlarni ham teran anglashga undaydi.

Badiiy asarda peyzaj haqida so‘z borganda, “Peyzaj (fr. Paysage – joy, yurt) adabiy asarda yaratiluvchi badiiy voqelikning muhim komponenti, voqealar kechuvchi ochiq makon (yopiq makon - interyer) tasviri. An‘anaga ko‘ra. P. Deyilganda tasbiat tasviri tushuniladi, lekin bu xil tushunish birmuncha torroq. Chunki P. Nafaqat tabiatni (agar bu so‘z ostida birlamchi tabiat tushunilsa), balki u bilan birga inson tomonidan yaratilgan narsalar tasvirini ham ko‘zda tutadi. Shu ma’noda, mas., biron-bir xiyobon yoki shahar ko‘chasining tasviri ham P., xolbuki, ular tabiat tasviri emas, joy tasviridir. Yozuvchi P.ni voqealar rivojini to‘xtatib qo‘yguncha mufassal tasvirlashi (statik P), yoki unga taalluqli detallarni voqealar davomida berib borishi (dinamik P.) mumkin. Asarda P. Bajaruvchi birlamchi funksiya voqealar kechayotgan joy va vaqt haqida tasavvur berishdir. Biroq P.ning asardagi funksiyalari bu bilan cheklanmaydi, u polifunksionallik xususiyatiga ega. Jumladan, P. Qahramon ruhiyatini ochish vositasi sifatida keng qo‘llaniladi”. Darhaqiqat, mini-roman poetikasida peyzajning nihoyatda o‘rni katta. Chunonchi, yozuvchi bir vaqtning o‘zida voqelikni bayon qiluvchi, ham xarakterni ochib beruvchi, ham asar konsepsiyasini tartiblashtiruvchi ko‘p qirrali roviy sifatida namoyon bo‘ladi. Shu ma’noda, peyzaj tasviridan mahorat bilan foydalanadi. Mana shu jihatlarga teran nazar tashlaydigan bo‘lsak, “Na‘matak” nomlanishining o‘ziyoq romantik bo‘yoqdorlik bilan tabiatning bir jismini namoyon qilimoqda. Yigit va qiz ham ana shu qalbu shuuri jamiyatda o‘z o‘rnini topolmay sarson-sargardon kezingan qahramon sifatida gavdalanadi. Natijada, uning orzulari ham, maqsadlari ham ro‘yobga chiqmaydi. Tabiatga qanchalik zulm qilsa, tabiat ham undan shunchalik kam bo‘lmagan holda o‘ch oladi. Nafsning bandalari singari mini-roman badiiyatida ziddiyatli bir alfozda yuzaga chiqq boradi. Ruhning halokatga uchrashi tiriklikning nashidasi emas. Mini-roman ana shu maqsadni ifodalash uchun yozilganligi ayonlashadi:

...Yigit dalahovliga ikkala oila ham kelmaydigan begim kunini tanlab, bir o‘zi shom payti bosh suqdi. Qo‘liga paqircha tutib to‘g‘ri na‘matak tomon yurdi. Butaning o‘zlari tomonga egilgan borliq novdasidan mevani bitta-bitta terib oldi. Keyin chelakni ichkarida qoldirib, shaharga qaytdi...

Dam olish kuni har galgidek ikkala oila jamoasi jam bo‘ldi. Yigit idishdagi na‘matakka bir qur ko‘z tashlab olgach, “qizni mot qilaman” degan o‘yga cho‘mgan ko‘yi labida nimtabassum bilan chelakni ko‘targancha qo‘shninikiga chiqib ketayotgandi, yo‘lakda xuddi shunday yelim paqircha ushlab olgan alpozda shitob kirib kelayotgan qizga ro‘baro‘ kelib qoldi.

– Assalumu alaykum!..

– Vaalaykum assalom! Xush kelibsiz, qo‘shnijon!..

– Xushvaqt bo‘ling!.. Mana, dangasa qizning sizga va‘da qilgani! – Qiz chelakni yigitga uzatdi. Yigit chelakka qarab qotib qoldi: na‘matak! Shu asno qizning ham nigohi yigitning paqiriga tushdi va u ham kutilmagan manzaradan chunon ajablendi. So‘ng ikkalasi qo‘llaridagini yerga qo‘yib, baravariga na‘matak tomon chopib ketishdi...

Kelib qarashsa, buta shoxida barglar panasidagi yakkam-dukkamini aytmasa, “ana, na‘matak!” degulik dadil mevasi qolmagan: ma‘lum bo‘lishicha, yigit o‘zlari tomondagisini qiz uchun, qiz esa o‘z hovlilariga egilgan qismini yigit uchun terib, bir-birlariga tutgan ekan. Faqat qiz ertalab tergan esa, o‘sha kuni kechda, shom qorong‘isida yigit bu ishga unnagan, tabiiyki, na‘matak mevalarining terilganligini payqamagan ekan...

...Na‘matak atrofidagi xushbo‘y voqealardan xabar topib, ko‘ngillarida qudalashish istagi allaqachon kurtak yozgan onalar hammasini oqizmay-tomizmay, balki oshirib-toshirib otalarga yetkazishgan, har ne sirtlariga chiqarmaslik payidan bo‘lmasinlar, ularning-da dillariga yorug‘lik

inggan edi... Bu yog‘iga gapni cho‘zib nima qildik, ota rozi xudo rozi-da!..To‘y ko‘klamda, na‘matak avji gulga kirgan fayzli pallada bo‘lib o‘tdi...”

Tahlil va natijalar

Tadqiqot natijalarining batafsil tahlili ushbu bo‘limda keltiriladi. Olingan natijalar statistik ma‘lumotlar va diagrammalar yordamida yoritiladi. Maqolaning ushbu qismi tadqiqotning asosiy natijalarini tushuntirish va ularning ilmiy hamda amaliy ahamiyatini yoritishga qaratilgan. Olingan ma‘lumotlar ilgari o‘rganilgan adabiyotlar bilan solishtirilib, ularning dolzarbligi va ilmiy yangiligi asoslab beriladi. Natijalar asosida tadqiqot hipotezalari tasdiqlanadi yoki inkor etiladi.

Ushbu manzara hayot haqiqatining badiiy haqiqatga evrilgan yagona estetik kategoriyasini jilvalantiradi. Insoniyat har qanday zamonda ahil-inoq yashashi, ko‘nglidagi muhabbat mehvariga sadoqat bilan munosabatda bo‘lishini tavsiflaydi. Bora-bora odamlarning nafs o‘zidan o‘zib, o‘zgalarga berayotgan shafqatsiz ozorlari ikkinchi avlod tug‘yonlarida buziladi. Ularning oralaridagi ahillik va inoqlikka rahna soladi. U.Hamdami mini-romanni shu qadar qisqa fursatlar ichida yuzaga chiqarganki, peyzaj va badiiy portret ruhiy-estetik qamrov yuksakligini kafolatlaydi. Mana shu jihat insoniyat badiiy tafakkurida XX asr ibtidosida tub burilish yasaganligini to‘laqonli dalolatlaydi.

Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalari asosida umumiy xulosalar chiqariladi va asosiy natijalar qisqacha bayon qilinadi. Ushbu bo‘limda tadqiqotning ilmiy va amaliy ahamiyati haqida fikr yuritiladi hamda mavzu bo‘yicha kelgusida olib borilishi mumkin bo‘lgan tadqiqot yo‘nalishlari tavsiya etiladi.

Shuningdek, amaliyotga tatbiq etish mumkin bo‘lgan takliflar ilgari suriladi va sohada mavjud muammolarni hal qilishga qaratilgan yechimlar taklif etiladi. Xulosa bo‘limi tadqiqotning umumiy ahamiyatini ochib beruvchi va mavzuga oid kelajakdagi ilmiy ishlar uchun yo‘nalish belgilovchi qism sifatida xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Aliyev A. Ma‘naviyat, qadriyat va badiiyat. – Toshkent: Akademiya, 2000. – 630 b.
2. Alimasov V. Falsafa yohud fikrlash chanqog‘i. – Toshkent: Falsafa va huquq, 2007. – 278 b.
3. Alimasov V. Falsafa yohud fikrlash san‘ati. – Toshkent: Noshir, 2008. – 255 b.
4. Baranov V.I, Bacharov A.G, Surovsev Yu.I. Literaturno-xudojestvennaya kritika. – M.: Vysshaya shkola, 1982. – 206 s.
5. Йўлдошев Б. Ўзбек адабиётшунослиги ва адабий танқидчилигида услуб ва маҳорат муаммолари: Филол. фанлари д-ри ... дисс. – Тошкент, 2000. 340 б.
6. Расулов А. Ҳозирги ўзбек танқидчилигида таҳлил ва талқин муаммоси: Филол. фанлари д-ри ... дисс. – Тошкент, 2002.
7. Каримов Б. XX аср ўзбек адабиётшунослигида талқин муаммоси (Қодирийшунослик асосида): Филол. фанлари д-ри ... дисс. –Тошкент, 2002. – 304 б.
8. Boboyev T. Adabiyotshunoslik asoslari. – Toshkent: O‘zbekiston, 2002. – 560 b.
9. Mirziyoyev Sh. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom hamda shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 78 b.
10. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 360 b.

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

7 ЖИЛД, 6 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 7, НОМЕР 6

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 7, ISSUE 6

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000